

ægroto, eique dixisse, ut expectaret, dum celebraretur Missa, ut viaticum corporis Domini perciperet. 6°. Tandem ex Conc. CÆSARAUGUSTANO an. 381. (Labb. 2. p. 1009. E.), TOLETANO I. an. 400. (Labb. t. 2. p. 1213. D.) aliisque particulis Eucharistiæ asservari prohibentibus; ergo.

R. N. *Ant. Ad prob.* R. 1°. Pleraque hæc testimonia pugnare contra adversarios, 1°. quia probant sacrificium altaris, quod Missam dicimus; 2°. quia probant, post Communionem vel distributionem corporis Domini credidisse fideles, particulas residuas esse sacramentum, in iis contineri Christi corpus; cur enim alias tantam curam adhiberent, ut particula illæ *cum timore, tremore* consumantur a clericis, vel comburantur, vel dentur innocentibus?

R. 2°. N. *Ant. Ad 1um.* R. Plerorumque consensu, etiam et præsertim adversariorum, epistola illa non est CLEMENTIS Romani, sed ex supposititiis Antisiricianis una. Sed cujuscumque sit, loquitur de particulis, quæ citra corruptionis periculum servari non poterant, et supererant, postquam jam aliæ fuissent sepositæ pro infirmis, et missæ ad absentes; nam revera partem particularum istarum prius sepositam fuisse, ex eadem constat epistola (ibid.): *Reliquias fragmentorum corporis Domini custodire debent, ne qua putredo inveniatur in sacrario, ne, cum id negligenter agitur, corpori Domini gravis injuria inferatur.* Sed et clare indicat Hesychius, dum ait ibidem: *Est locus sanctus; ibi enim sanctum sanctorum requiescit.*

Ad 2um. ORIGENES id solum intendit, sacrificium laudis debere esse recens, ad quod probandum assumit exemplum Christi, qui panem consecratum statim distribuit; et tum præceptum Apostolis datum, ne panem portarent in via; tum Gabaonitarum exemplum condemnatorum, quod panes veteres ad Israelitas detulissent. Hæc vero exempla adhibet, in quantum ejus scopo servire poterant, sacrificium debere esse novum; alias pariter inferre quis posset, non licere panem portare per viam, uti pane veteri. Cæterum Eucharistiam, ut sacrificium est, semper debere offerri de novo, omnes Catholici dicimus; ideoque sec. XI. Cardinalis HUBERTUS, realis præsentia contra Berengarium defensor strenuus, reprehendit Græcos, quod per Quadragesimam imperfectas celebrarent Missas, id est, ex præsanctificatis, seu utendo hostia præconsecrata jam die Dominica præcedente. (Bibl. mag. Patr. t. 4. part. 2°. Resp. contra Nicetam p. 246. A.)

Ad 3um. R. 1°. Sermo ille non est S. Cypriani, sed Arnaldi Bonæ Vallis. 2°. Neque hoc auctor vult, Eucharistiam in vasis includi non posse, sed solum non includi debere ita, ut non sit etiam in aliis consecratis hostiis, et in qualibet earum parte, et aliis communicari non possit. Constat ex contextu: *æqua omnibus portio datur, integer erogatur, distributus non membratur; incorporatur, non injuriatur; recipitur, non includitur; cum infirmis habitans non infirmatur.*

Ad 4um. R. Nec hi Commentarii sunt D. Hieronymi, sed Pelagii hæresiarchæ; quanquam et is non neget, partem aliquam particularum fuisse prius sepositam; ac videatur loqui solum de particulis, quæ commode asservari non poterant.

Ad 5um. R. BEDA juxta alios loquitur de Monacho alicujus monasterii, in quo Eucharistia non servabatur. Dici etiam potest, Apostolos monuisse hunc puerum, ut expectaret sacrificii tempus, ut majore cum devo-

tionem fructuque viaticum perciperet. Cæterum Bedæ tempore usum asportandi secum Eucharistiam adhuc non fuisse omnino sublatum, constat ex ejusdem Hist. Eucharist. L. 4. cap. 24. (ibid. p. 214. G. D.)

Ad 6um. R. Concilia laudata morem asportandi Eucharistiam secum propter abusum, prohibitum volebant; quia scilicet Priscillianistæ, ut colligitur ex Conc. TOLETANO XII. c. 11. (Labb. t. 6. p. 532. A.) ad S. Eucharistiam accedebant cum Catholicis se Catholicos simulando; quam deinde horrenda cum impietate sacrilegi projiciebant. Non obstantibus tamen his Conciliis, mos asportandi Eucharistiam adhuc viguit tempore S. GREGORII L. 3. Dial. cap. 33., venerab. BEDÆ ex ante dictis.

291. *Obj. II.* Ex ratione 1°. Sacramentum Eucharistiæ institutum est propter usum, juxta illa: *Accipite, et comedite*; ergo consistit in usu. *Prob. Cons.* Sicut enim Christus Matth. 28. 19. dixit: *Baptizate omnes gentes*; sic Matth. 26. *Accipite, et manducate*; ergo sicut Baptismus consistit in actione indistincta ab ejus usu, sic in eo Eucharistia.

2°. Omne sacramentum debet esse signum gratiæ sanctificantis: sed Eucharistia non est signum gratiæ nisi in usu, sive sumptione. *Prob. min.* Eucharistia enim instituta est per modum cibi, ut Extrema Unctio per modum medicinæ: sed hæc in applicatione sola est signum gratiæ; ergo et illa in sola sumptione; proinde in hac consistere dicenda est.

Ad 1um. R. N. *Cons.* Licet enim non statim manducetur; non idcirco cessat finis; quia servatur, ut manducetur. Deinde finis est quid mere extrinsecum; unde eo licet cessante, vel nondum obtento, non ideo res ipsa cessare dicenda est; sed manet sacramentum signum sensibile efficax gratiæ, etsi hanc in actu secundo non conferat, nisi dum sumitur.

Ad prob. R. Tr. Ant. N. Cons. Etsi enim Christus singula sacramenta instituerit ad usum hominum; non ideo singula in solo usu consistunt, sed quod in sacramentis cæteris præter Eucharistiam eorum effectio non distinguatur ab usu, ex ipsis formis colligitur; at e contra Eucharistia ad sui usum præsupponitur; alias quippe falsa esset forma: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*: quæ verba rem præsentem demonstrant. Item, Eucharistia consistit in corpore et sanguine Christi ceu cibo spirituali; sed cibus ante usum præsupponitur.

Ad 2um. R. C. *Maj. N. min.* ex modo dictis; quibus adde, nequidem de essentia aliorum sacramentorum, quæ in actuali usu consistunt, esse, ut gratiam, quam ceu signa illius practica significant, semper in actu secundo conferant; fide enim certum est, baptismum in hæreticis, improbis cum obice gratiæ illum sumentibus sacramentum esse.

Ad prob. R. D. Ut Extrema Unctio per modum medicinæ cujuscumque, nondum applicatæ N. qua applicatæ C. Eucharistia instituta est per modum cibi, non sumptio; e contra non oleum secundum se institutum est per modum medicinæ, sed unctio, juxta illud Jac. 5. *Ungentes eum oleo*; en usus, vel applicatio, sicut Matth. ult. *Baptizantes eos.* Oleum enim nisi determinatum per verba formæ spirituales medicinam nondum significat, sicut aqua extra baptismum nondum significat ablutionem spiritualem.

ARTICULUS II.

QUÆ SIT MATERIA CONSECRATIONIS PRIMÆ?

Præter pudenda Gnosticorum dogmata hac in re, quæ præstat æterni silentii sepelire tenebris, Artatyrîtæ pro materia adhibebant liba confecta ex pane et caseo. Græci schismatici duce Michaelæ Cæulario Patriarcha Constantinopolitano invalidam Latinorum consecrationem in pane azymo pronuntiant, ac Latinos idcirco *Azymitas* vocant. Sed et hodierni Protestantes pane fermentato, ceu magis conveniente, ut aiunt, utuntur.

Cæterum hujus consecrationis materiam esse panem, consentiunt Ecclesiæ; ac solum de panis qualitate instituitur quæstio, propter Græcos maxime, isne fermentatus, an azymus esse debeat? Quo pertinet altera quæstio, quæ multorum exercuit ingenia, num Ecclesia latina semper pane azymo, græca a sui origine usa sit fermentato? ut pateat, an jure Græci redarguant Latinos, illos a traditione antiquæ Ecclesiæ defecisse; vel an id majori cum fundamento Latini Græcis possint opponere? In qua tamen controversia multum variant Theologi et Critici. SIRMONDUS e Societate nostra utramque Ecclesiam latinam et græcam in primis seculis usam fuisse fermentato contendit, ac priorem quidem usque ad sec. IX. post schisma Photii. Cardin. BONA L. 1. Rer. Liturg. cap. 23. ante schisma Photii promiscuum fuisse usum azymi et fermentati inter Latinos vult. MABILLONIUS Diss. de Azym, azymi usum quidem semper Latinis communem fuisse, sed fermentatum Græcis autumat.

292. *Dico I.* Materia remota consecrationis primæ est panis triticeus.

Prob. Sic enim nos docet perpetua traditio et usus Ecclesiæ utriusque tam latinæ, quam græcæ, non alio in pane, quam triticeo consecrantis. Unde et CONC. FLORENT. in Decreto ait: *Tertium est Eucharistiæ sacramentum, cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite.* Ac missale Romanum jussu PII V. et CLEMENTIS VIII. Rom. Pontif. recognitum, de defectibus in Missa occurrentibus Tit. 3. dicit: *Si panis non sit triticeus; vel si triticeus admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus; vel sit alioqui corruptus, non conficitur sacramentum.* Nimirum nomine panis simpliciter ac sine addito triticeus intelligitur, cum panes alii plerumque cum addito exprimi soleant, ut: *quinque panes hordeacei.*

293. *Dico II.* Materia sufficiens est panis triticeus tam azymus, quam fermentatus: Latini tamen tenentur ex præcepto uti azymo, Græci fermentato.

Prob. 1^a. p. Ex Concilio FLORENT., quod in litteris Unionis (Labb. t. 13. p. 515. A.) *definimus, inquit, in azymo, sive pane fermentato triticeo corpus Christi veraciter confici.* Ac ratio est, quod panis triticeus maneat ejusdem speciei panis usualis ac triticeus, sive azymus sit, sive fermentatus. Eo tamen non obstante Latinorum consuetudo consecrandi in azymo rationalior est et convenientior; tum quia Christus ipse azymum adhibuit juxta dicta cap. 1. de Institut. Euchar.; tum quia melius significat immaculatam

puritatem corporis Christi, ac necessariam in suscipientibus munditiam; tum quia sic melius veritas respondet figuris, juxta Apostolum: *Epulemur in azymis sinceritatis et veritatis.* 1. Cor. 5.

Prob. 2^a. p. 1°. Ex utriusque Ecclesiæ consuetudine, quæ non solum respectu latinæ, ut per se patet; sed etiam respectu græcæ approbata fuit in laudato Concilio FLORENT., atque a LEONE IX. summo Pontif. epist. ad Mich. Cæularium. (Labb. t. 9. p. 978. et seqq.)

2°. Ex Bulla PII V. *Providentia Romani Pontificis*, edita an. 1566., qua absolute prohibet Græcis, sive suis in terris degant, sive per Latinorum terras iter agant, celebrare ritu Latinorum, ac pariter idem prohibet Latinis; postquam enim omnes revocasset facultates antea concessas sive Græcis celebrandi ritu latino; sive Latinis celebrandi ritu græco, subdit: *Quibusvis presbyteris tam Græcis, quam Latinis præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, et sub indignationis nostræ ac perpetuæ suspensionis a divinis panis districtius inhibemus, ne deinceps presbyteri Græci, præsertim uxorati, latino more, et Latini græco ritu, hujusmodi licentiarum et facultatum, aut alio quovis prætextu, Missas et alia divina officia celebrare, vel celebrari facere præsumant.* Idem innovavit BENED. XIV. Constit. super ritibus Græcorum §. 6.

Nec dicant Græci, solum panem fermentatum esse vere panem; *ἀζυμος* enim, latine *panis*, dicitur ab *ἄζω* attollo, elevo, quasi panis elevatus a fermento et sale. Quin panis azymus non est usualis; unde et cap. *Nullus.* 28. q. 1. ac cap. 11. Synodi TRULLANÆ prohibetur clericis et laicis comestio azymorum. (Labb. t. 6. p. 1145. E.)

Nam 1°. *ἀζωτος* dici ideo, melius colligunt alii, quod elevet naturam nutriendo corpora. Alii etiam ab *ἄζω* congruo derivant, quod cibus sit congruus nostro corpori. Ambo vero hi effectus tam pani azymo, quam fermentato communes sunt. Deinde etsi panis azymus non sit usus vulgaris inter homines, id est per accidens, ex defectu scilicet condimenti alicujus, fermenti; sed hujus defectus panis usualis substantiam haud evertit, sicut nec defectus salis in assatis carnibus evertit substantiam carnis. Præterea licet panis azymus non esset apud Judæos æque in usu alias, ac fermentatus; erat tamen usualis in Paschate, in sacrificiis et oblationibus, juxta illud Levit. 2. 4. *Panes absque fermento*; et v. 11. *Omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet.* Deum prohibetur comestio azymorum more et ritu judaico, sicut et ibidem prohibentur judaica jejunia, aliæque id genus ceremoniæ antiquæ Legis. Sed sic Latini azyma non comedunt.

294. *Dico III.* Ecclesia latina ab origine sua usque nunc non nisi in pane azymo consecravit. Ita certe, non aliter, antequam SIRMONDUS suum hac de re tractatum ederet, censebant Latini omnes.

Prob. I. Disciplina vel consuetudo, cujus non potest ostendi initium, ad ipsa Apostolorum Christique tempora referri debet: sed disciplinæ vel consuetudinis consecrandi in pane azymo in Ecclesia latina nullum scitur initium; ergo.

Maj. est trita SS. Patrum regula, et communiter usurpari solita a Theologis et Criticis in similibus quæstionibus aliis. Hanc tradit S. AUG. L. 1. contra Donatist. cap. 22. (al. L. 4. de Baptismo contra Donatistas, c. 25. n.

31.), S. IRENÆUS de Hæresib. L. 3. cap. 3. (opp. p. 173. edit. Massuetii) unde S. AUG. suam videtur sumpsisse regulam; ubi inquit: si quando pius mos aliquis tenetur in Ecclesia fundata ab Apostolorum aliquo, cujus nunquam interrupta successio fuit; atque alias a successorum suorum nemine sit institutus; fit inde, morem hunc constanter in Ecclesia perseverasse, atque ab Apostolica tantummodo traditione descendere. Et vero hujus enunciati vi, cum olim Episcoporum successio existeret non modo Romæ, sed Antiochiæ quoque, Alexandriæ, Hierosolymis, Ephesi, etc., orta subin controversia, utrum hæc illave observantia ex auctoritate Apostolica descenderet, nec ne? illarum Ecclesiarum consuetudo consulebatur. Sed quoad *Ma*, non est dissensio. Igitur

Min. prob. 1°. Quia nequit assignari decretum vel alicujus Pontificis, vel Concilii, quo statutum esset, loco fermentati panis uti azymo; nec de hac mutatione quidquam refertur ab ullo scriptore.

Prob. 2°. Ex LEONE IX. summo Pontif., qui in sec. XI. reprehendens Michaellem Cæularium Patriarcham Constantinopolitanum, restauratorem Photiani schismatis, qui ob azymorum usum Latinos anathemati subjecerat, in epist. ad eumd. hæc quatuor tradit: 1. Christum Eucharistiam in pane azymo instituisse. 2. Exemplo illius Ecclesiam latinam nunquam in pane fermentato celebrasse divina Mystera: eam consuetudinem obtinuisse in Ecclesia hac ante annos mille et viginti, qui a Servatoris morte usque ad LEONIS tempora fluxerant. 3. Neminem ante Cæularium ausum reprehendere hanc Ecclesiæ occidentalis consuetudinem. 4. Martyres omnes ab ineunte Christi Religione Eucharisticis azymis fuisse saginatos; ac tandem disciplinam illam ab instituto Petri ortum trahere. Tum subdit (Labb. t. 9. p. 979. D.): *Illud autem quis non stupeat, quod post sanctos et orthodoxos Patres per mille et viginti a passione Salvatoris annos novus calumniator Ecclesiæ Latinorum emersisti anathematizans omnes, et persequens, quicumque ex azymis participarent...* Et in 1^a. ad eundem Michaellem epistol. (Labb. t. 9. p. 961. E.) *Quapropter a tanta amentia jam respiscite, et Latinos vere Catholicos, atque maximi Petri familiares discipulos, institutionisque ejus devotiores sectatores cessate subsannando Azymitas vocare.*

3°. Ex Cardin. Humberto, qui in responsione ad eundem Cæularium (Bibl. mag. PP. t. 4. p. 2^a. p. 203. et seqq.) contendit, sine interruptione Ecclesiam latinam ab initio consecrasset azymum: ac in disputatione cum Nicela Pectorato (ibid. p. 240. et seqq.) morem hunc antiquam Ecclesiæ occidentalis et Apostolicam traditionem vocat.

4°. Ex INNOCENTIO III., qui de Myster. Miss. L. 4. 2. (al. c. 4.) scribit: *Ab ipsis beatis Apostolis Petro et Paulo, quos et vivos habuit, et defunctos custodit, hunc sacrificii ritum accepit (Ecclesia Romana), quem hactenus inviolabili cultu servavit; ergo.*

Respondent, se non negare, in sec. XI., quo vixit LEO IX., azymorum usum viguisse apud Latinos, sed id se tantum contendere, usum illum invaluisse primum post schisma Photii in sec. IX., idque inde invicte colligi, quod Photius, etsi Latinis exprobraret singula, in quibus a Græcis differebant; de azymorum tamen usu apud Latinos nec verbulo mentionem fecerit, quod certe primo loco objecisset Latinis, si usus jam tunc inductus fuisset.

Verum nihil valet hæc responsio; non enim hoc solum ait LEO IX., suo tempore viguisse usum hunc; sed viguisse *a passione Domini per mille et viginti annos. Disciplinam hanc ex instituto Petri ortum trahere.* Sic et Innocent. III. sec. XII. eam derivat *a beatis Apostolis Petro et Paulo.* Quomodo vero id LEO IX. tam confidenter opponere potuisset Cæulario, si suo primum seculo hic mos invaluisset? Idem est de Cardin. Humberto.

Nec silentium Photii aliquid evincit; ideo enim Photius Latinos ob azymorum usum non redarguit, quia ipsiusmet Photii erat sententia, illum a Christi exemplo manasse, fateturque in Biblioth. cap. 116. (p. 294. Edit. Genev. 1612.), hanc esse Chrysostomi, imo Ecclesiæ græcæ sententiam, quod Christus, cum Eucharistiam institueret, non alium, quam azymorum panem adhibuerit. Consultius proinde censebat Photius, tacere de azymorum inter Latinos usu, quam eos ob eundem carpere; cum Latinis facile fuisset regere, immerito se carpi, qui ipsiusmet exemplo Christi inhæreant; culpandos e contra Græcos, qui suæ malint inhærere pertinaciæ, et fermentato pane uti.

295. *Prob. II.* Panis azymus jam ante Photii schisma in tota occidentali Ecclesia in usu fuit; ergo magnum illud adversariorum fundamentum ruit.

Prob. Ant. 1°. Ex Rabano Mauro, qui initio seculi IX. floruit, atque obiit an. 856.; adeoque antequam Photius sedem Constantinopolitanam teneret, quod factum est circa annum 858. Scripsit vero Rabanus circa annum 819. libros tres de Clericorum institutione, in quorum primo cap. 31. (Patrolog. t. 107. p. 319.) cum observasset, usum panis azymi constanter fuisse in Ecclesia latina, et nemini licere alio uti, subdit: *Credimus et panem illum, quem primum Dominus in cœna mystica in mysterium sui corporis consecravit, infermentatum esse; et paulo superius p. 318.: Ergo panem infermentatum et vinum aqua mixtum in sacramentum corporis et sanguinis Christi sanctificari oportet, quia ipsas res de se Dominum testificari Evangelium narrat.*

Ex quo Scriptore tria perspicimus. Primum: Rabani ævo usum azymorum non in Germania solum, sed in tota Occidentis Ecclesia viguisse; declarat enim a Præfationis initio, sibi propositum esse agere de SS. Missæ Sacrificio secundum Ecclesiæ Romanæ consuetudinem; ideoque allatis Missæ ceremoniis, et pertractato azymorum usu, subdit (c. 33. p. 324.): *istum ordinem ab Apostolis, Apostolicisque viris traditum Romana tenet Ecclesia, et per totum pene Occidentem, omnes Ecclesiæ eandem traditionem servant.* Alterum: Rabani ætate non invecum primo fuisse azymorum usum; sed jam ubique viguisse; quia traditum fuisse ait ab Apostolis. Tertium: quod, cum Rabanus 39. annis antequam Photius, dejecto Ignatio, sedem Constantinopolitanam invaderet, hunc librum conscripserit, illud clare sequitur, haud subsistere, quod inquit Sirmondus et Cardin. Bona, non nisi labente Photium inter et Cæularium ætate, azymorum usum a Latinis inductum fuisse.

2°. Ex ALCCINO, qui sec. VIII. floruit, et mortuus est an. 804. Is. epist. 90. ad Lugdun. (opp. t. 1. p. 107. C. D.), cum audiisset, quosdam in Hispania fermentato uti, inquit: *Audivimus aliquos, in illis partibus affirmare, salem esse in Sacrificium corporis Christi mittendum, quam consuetudinem nec*